

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite olla demokratian, sivistyksen ja tieteen edelläkävijä on toki erittäin oikea, mutta me opinto-ohjaajina olemme huolissamme siitä, pystyykö yhteiskunta toteuttamaan tätä tavoitetta jatkuvien julkisten rahoitusleikkausten myötä. Jos tahtotila on lisätä yksityisen rahoituksen määrää sekä korkeakoulujen perustyötä että tutkimusta rahoittamaan, on kysyttävä, pystyvätkö korkeakoulut pysymään objektiivisina eivätkä kallellaan rahoitustahoon. Kun sama rahoitusleikkausten jatkumo alkaa perusopetuksesta toisen asteen (eritoten ammatillisen toisen asteen kautta) korkeakouluun, voidaan pysähtyä miettimään, halutaanko Suomessa todella panostaa sivistykseen. Sitä ei aina voi mitata, mutta se on pohja, jolle tulevat korkeakouluopiskelijat rakentavat osaamistaan.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

On todellisena vaarana, että olemassa olevat pullonkaulat pysyvät ja kasvavat toisen asteen koulutuksesta, ja korkeakoulujen läpäisy edelleen hidastuu. Nähtävissä on, että toisen asteella on kasvussa esimerkiksi oppimisen haasteet ja tuen tarve. Nämä ovat ilmiöitä, jotka siirtyvät opiskelijoiden mukana korkeakouluihin, joihin korkeakoulujen on löydettävä vastaukset omalta osaltaan.

Liitteessä tämä näkökulma on hyvin esillä näin:

" Suomen yhteiskunnan uudistumisen ja talouden kasvupotentiaalin vahvistamiseksi T&K-intensiteetin kasvun ohella on nostettava koulutus- ja osaamistasoa. Nuorten aikuisten (25–34-vuotiaiden) korkeakoulutettujen osuudella mitattuna Suomi on jäänyt alle OECD-maiden keskiarvon. Kansainvälisessä vertailussa suomalaisen korkeakoulujärjestelmän merkittävin pullonkaula on siirtymä toisen asteen koulutuksesta korkeakouluopintoihin ja opintojen myöhäinen aloittamisikä. Koulutustason nosto edellyttää saavutettavuuden parantamista ja ali-edustettujen ryhmien osuuden kasvattamista korkeakoulutuksessa, toimivia koulutuspolkuja perusasteelta ja toiselta asteelta korkeakoulutukseen sekä ensikertalaisten opiskelijoiden aloittajamäärien kasvattamista ja läpäisyn parantamista. Lisäksi korkeakoulu yhteisöjen hyvinvointiin ja opiskelijoiden moninaistuviin taustoihin on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Koulutustason nostoa ei saa tehdä korkeakoulutuksen laadun kustannuksella."

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Tavoite korkeakoulutuksen kuulumisesta kaikille ja mahdollisuuksien lisäämisestä nuorille on tietenkin kannatettava. On toki hyvin tärkeää nostaa suomalaisten koulutustasoa. Mutta vaikka tähän sanotaan pyrittävän, jatkuvasti tehdään rakenteellisia koulutuspoliittisia linjauksia, jotka tosiasiallisesti hidastavat tätä.

Alemmilla koulutusasteilla tulisi varmistaa osaamisen taso, eikä itseohjautuvuutta voi enää lisätä millään koulutusasteella. Ammatilliselle toiselle asteelle tulee palauttaa tarvittava opetus. Lisäksi tulee tarjota lisäopintoja korkeakouluun suuntaaville, jotta heidän opiskelunvalmiutensa korkeakouluun olisivat samalla tasolla kuin lukiosta valmistuneilla.

Opinto-ohjaus tulee olla todellista niin, että siihen osoitetaan resursseja erityisesti nivelvaiheissa. Opinto-ohjauksen tulee olla näkyvää ja saavutettavissa myös korkeakouluopintojen aikana niin, että opiskelijoilla on matalan kynnyksen paikka saada oikea-aikaista ohjausta pedagogisesti koulutetun opinto-ohjaajan antamana.

Liian jäykkä ja suuri ensikertalaisuuskiintiö saattaa hidastaa korkeakouluopiskelijien aloittamista. Osa nuorista odottaa ykköstoiveensa paikkaa, eivätkä uskalla ottaa muuta paikkaa vastaan. Tämä onkin nuoren kannalta oikea toimintatapa, sillä vaikka siirtohakuja sanotaan kehitettävän, siirtohakukaan ei voi useinkaan olla realistinen mahdollisuus tiukkojen opiskelun tavoiteaikojen ja opintotukisäädösten näkökulmasta. Nuoret pelkäävät korkeakoulupaikan vastaanottamista, jos se osoittautuukin vääräksi. On siis parempi jäädä odottamaan, ja silloin opintojen aloittaminen viivästyy.

Opintosetelikokeilu, vaikka hyvä tarkoitus silläkin on, voi pahimmillaan myös edesauttaa edellä kuvattua. Nuori voi opiskella avoimessa korkeakoulussa, jotain aivan muuta ja samalla odotetaan omaa toivepaikkaa. Kaikki ne nuoret, joilla on opiskelukyky ja -valmius aloittaa opinnot korkeakoulussa, tulisi saada korkeakouluun. Myöskään ei ole nuorten edun mukaista uusia ylioppilaskokeita rajattomasti. Nuoren tulisi katsoa eteenpäin, ei taaksepäin. Käyttöön otettava yhden paikan sääntökään ei välttämättä tuo ratkaisua koulutustason nostoon.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoiset tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Itse visiossa painottuu liiaksi korkeakoulujen TKI-toiminnan kasvattaminen, sen kustannuksella, että korkeakouluopetuksen ja siihen liittyvän opintojen ohjauksen puolesta ei nosteta mitään tavoiteteesiä esiin. Tästä toivoisimme visioon selkeän, suoran ja konkreettisen tavoitteen, jolla taataan läpäisy eli tosiasiallinen valmistuminen tutkintoihin.

Jos tavoitteena on korkeakoulutettujen määrän nostaminen, se vaatii lisää panostusta korkeakouluopetukseen ja ohjaukseen.

Jos halutaan vahvistaa korkeakoulujen TKI:tä, niin osaajia ei synny tyhjästä. Opiskelijoiden osallistuminen TKI-toimintaan edellyttää monipuolista osaamista jo opintojen aikana, ja se syntyy laadukkaalla opetuksella. Lisäksi, mikäli halutaan lisää tutkijan uralle suuntaavia, tulee ensin taata hyvä pohjatutkinto.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkea-asteella tulee myös varmistaa laadukas opetus ja pedagoginen opinto-ohjaus muun ohjauksen, kuten harjoitteluohjauksen tai opinnäytetyön ohjauksen rinnalla.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Toimenpiteenä tulisi olla julkisen perusrahoituksen lisääminen, jolla turvataan laadukas, monipuolinen korkeakouluopetus ja pedagoginen opinto-ohjaus.

Korkea-asteen rahoitusmallien tulisi korostaa oppimista ja osaamista tiukan valmistumisen sijasta. Korkeakoulut tulisi velvoittaa tarjoamaan laatua, ei määrää. On pelkona, että rahoitusmallien puristuksessa ja nopeiden valmistumisten toivossa korkeakoulut tarjoavat massaopintoja virtuaalisesti, joita nuori suorittaa suorittamisen näkökulmasta, ei oppimisen. Korkeakouluihin tulee saada pedagogisesti koulutettuja opettajia ja opinto-ohjaajia.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen opetus- ja ohjausresurssit tulee moninkertaistaa.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Visio asettaa korkealle koulutuspoliittiset tavoitteet, joiden onnistuminen edellyttää merkittävästi vahvistettua ja systemaattisesti johdettua ohjausjärjestelmää. Visio korostaa koulutustason nostamista, korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja opiskelijoiden kiinnittymistä opintoihin. Nämä kaikki ovat teemoja, joissa ohjauksella on ratkaiseva vaikutus, mutta ohjauksen rooli jää luonnoksessa ainakin toistaiseksi aivan liian ohueksi ja kapeasti kuvatuksi.

Visiossa tunnistetaan Suomen korkeakoulujärjestelmän keskeinen haaste: siirtymä toisen asteen koulutuksesta korkeakouluihin on OECD-maiden vertailussa poikkeuksellisen hidas ja epätasainen. Sujuvien siirtymien tukeminen edellyttää valtakunnallisesti koordinoitua ja resursoitua ohjauksen kokonaisuutta, joka kattaa koko koulutuspolun perusasteelta korkea-asteelle. Pelkkä väylä- ja polkuopintojen kehittäminen ei riitä, jos opiskelijoilla ei ole riittävää ohjausta niiden hyödyntämiseen, eikä ohjaushenkilöstöllä ole resursseja, yhteisiä rakenteita tai ajantasaisia tietovarantoja työnsä tueksi.

Toiseksi opiskelijoiden hyvinvoinnin, opintoihin kiinnittymisen ja opintojen läpäisyn vahvistaminen on vision mukaan keskeinen tavoite. Ohjaus on näissä teemoissa yksi korkeakoulu yhteisön tärkeimmistä tukimuodoista. Visiossa mainittu kansallinen ohjauksen ja oppimisen tuen viitekehys on erittäin tervetullut avaus, mutta sen tavoitteet, sisältö ja resurssit tulee konkretisoida. Opinto-ohjaus on oma ammatillinen erityisosaamisalueensa, joka ei ole korvattavissa pelkällä pedagogisen henkilöstön osaamisen kehittämisellä.

Kolmanneksi visiossa esitetään monialaistuvia tutkintorakenteita ja lisää joustavuutta suuntautumisten ja korkeakoulujen välillä. Tällainen joustavuus lisää huomattavasti opiskelijoiden ohjauksen tarvetta. Kun valintojen määrä kasvaa ja urapolut moninaistuvat, opiskelijoiden on entistä vaikeampi hahmottaa eri vaihtoehtojen seurauksia. Ohjauksen rooli on tässäkin yhteydessä olennaista ja siinä tulee varmistaa, että joustavat rakenteet eivät johda opintojen pitkittymiseen tai väärin suuntautuviin valintoihin.

Neljänneksi kansainvälistymistavoitteet, kuten esim. kansainvälisyysosion sisällyttäminen kaikkiin tutkintoihin ja työelämäyhteyksien rakentaminen kansainvälisiin ohjelmiin, luovat uudenlaista ohjaustarvetta sekä Suomeen tuleville että Suomesta ulkomaille lähteville opiskelijoille. Kansainvälisiä opiskelijoita tukevat ohjauspalvelut ovat jo nyt monin paikoin riittämättömät, ja ilman vahvaa ohjauksen kokonaisuutta Suomen pitovoimaa ei saada vahvistettua.

Lopuksi voisi todeta, että rahoitusta koskevassa osiossa ohjauksen rooli jää kokonaan näkymättömäksi. Ohjauksella on merkittävä vaikutus opintojen läpäisyyn, opiskelijoiden hyvinvointiin, opiskelijoiden pysyvyyteen sekä keskeyttämisen ehkäisyyn. Näistä syntyvät hyödyt ovat suoraan yhteydessä korkeakoulujen vaikuttavuuteen ja tuottavuuteen. Siksi on tärkeää, että ohjauksen resurssointi tunnustetaan osana rahoitusmallin kokonaisuutta.

Kokonaisuuden näkökulmasta visio 2040 tunnistaa ohjauksen merkityksen, mutta sen toteutuminen edellyttää vahvempaa argumentointia ohjauksen roolista, rakenteista ja rahoituksesta. Ilman laadukasta, saavutettavaa ja yhdenvertaista ohjausta visiossa asetettu koulutustason nosto ja opiskelijoiden kiinnittyminen korkeakoulutukseen eivät toteudu! Ohjaus on investointi, joka tukee korkeakoulujen vaikuttavuutta, opiskelijoiden hyvinvointia ja koko suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta!

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

-

9. Muut kommentit

-

Niemeläinen Suvi
Suomen opinto-ohjaajat ry